

tartott *nyári nagytáborokban*, amelyeket a csapatok lehetőség szerint nomád körülmények között, erdőben, az építményeket maguk elkészítve rendeznek meg. A cserkészek a drámapedagógia eszközeivel e két terület mellett egyéb alkalmakon is találkozhatnak: tábortűz, csapatünnepi események, cserkészrendezvények.

A próbarendszer során a cserkész vizsgázik. A vezető célja, hogy a kamaszt sikerélményhez juttassa. A vizsga *keretjátékban* zajlik. A cserkészvizsga alapvetően az akadályverseny és a szerepjáték sajátos keveréke, a próbázó cserkész szituációs helyzetbe kerül. A szabadban lebonyolított 1-3 napos túra- és akadályverseny történelmi kalandhelyzetekbe helyezi a cserkészeket (akik leginkább őrsként, azaz 8-10 fős csoportokban „vizsgáznak”). Ennek következtében élményszerűen élük meg a magyar történelem drámai fordulóit. S mert a próbázás csoportokban történik, nem lehet nem közösségekben gondolkodni. Egy- másra vannak utalva. Még az őrök is egymásra. És fejlődik az empatikus képességük is.

A keretjátékban nem csak a próbázó vesz részt, hanem a próbáztató cserkészvezető is. A történelmi szövegkörnyezetben a gyerekek csak úgy tudják megoldani a különböző állomásokon rájuk váró feladatokat, ha nem zökkennek ki az adott történelmi helyzetből. Így lehet egy próbázó őrsből Julianus barát és kísérete, amelyik elindul felfedezni az óhazát, vagy Kinizsi Pál és fekete serege, Rákóczi kuruca, 48-as szabadságharcos, 56-os bujdosó. Természetesen más-más korszakba és más-más mélységű keretjátékba kerül a kiskamasz 10-11 éves cserkész és megint másba a III. próbáját teljesítő, már 5-6 éve cserkészkedő 15-16 éves. Egy a lényeg: a cserkész a próba során szerepbe kerül, átél egy-egy történelmi élethelyzetet, beleéli magát az adott kor hangulatába, így győzi le az akadályokat, s közben észre se veszi: vizsgázott. Ezekben a helyzetekben nem tanár-tanuló viszony van már a vezető és vezetett között; a próbáztató cserkészvezető Julianus barát, Kinizsi, Rákóczi stb. segítő barátja vagy fortélyos ellensége.

A drámajáték jelen van a nyári nagytáborban (évközi hétvégeken) is. A 10-14 napos nagytáborok egyetlen „civilizációs eszköze” sokszor egy forrás. Minden mást, táborigi sátrakat, ebédlősátrat, táborigi építményeket a cserkészek maguk építik fel a természetben található eszközök, valamint kötelek, madzagok segítségével. A tábor tematikus napokra épül (portyázás, kézművesség, sport, cserkészismeret, kommunikációs gyakorlat, lelkeségi program stb.). Ám a nagytábor is valamely történelmi korszakba helyeződik. A cserkészek részt vesznek a honfoglalás kalandozásaiban, a középkor végváraiban vagy a királyi udvarban, ott vannak a kuruc-labanc háborúban vagy a negyvennyolcas szabadságharcban, amikor dönteni kell, véleményyt mondani és viselni a döntés következményeit.

A drámapedagógia – bár nem mindig nevezik nevén – a cserkészletben kulcsszerephez jutott. A nyomát ott találjuk a tábortűzek őrsi játékaiban, a népdalozásban, a táborigi napot megkoronázó szeretetkörökben, amikor minden őr külön pár perces műsorral készül, az adott nap élményeit feldolgozó játékában.

Minden esetre a drámapedagógia mint módszer jól segíti a cserkészlet célkitűzéseit. Segít a fiatalnak az eligazodásban, a világ dolgai és önmaga megismerésében, segíthet abban, hogy megtalálják életcéljukat, segíthet a párkapcsolatban, és segíthet az istenkeresésben.

Segíthet abban, hogy karakán, talpraesett emberekké váljanak.

Őszi „emlékszüret” – Rozi módra

Szücsné Pintér Rozália

Szücsné Pintér Rozáliáról

Pintér Rozi Veszprémből. Valahogy mindig ott volt, ahol az ég zengett. Hol előadóművészként, hol másokra figyelő jó tanulóként, hol új módin tanító pedagógusként, hol szervezőként, hol tankönyviróként és vállalkozóként. Nem vezérkedett, inkább alkalmazkodott, mégis mindig jó helyen volt. Közben – múltán az évek – létrehozta az életművét.

Előre bocsátom, hogy nincs semmiféle kerek évforduló, vagy bármi más jeles esemény, amely indokolná ezt a visszaemlékezést, de mivel Debreczeni Tibor keresett meg ezzel a kéréssel, ami, bevallom nagyon jól esett, megpróbálok visszatekinteni az eddigi drámás szakmai életemre, újra gondolni, összefoglalni, vajon mit jelent nekem a drámapedagógia, milyen a viszonyulásom hozzá. Szándékom szerint – csak a legmeghatározóbb, legintenzívebben feltörő emlékekre hagyatkozva – olyan kérdéseket teszek fel magamnak, amelyeket én is szívesen megkérdeznék drámás pályatársaimtól.

Hogy kezdődött, mikor kerültem kapcsolatba a drámapedagógiával?

Ha kutakodok az emlékeimben, akkor vannak élénken előbukkanó évszámok, helyszínek, amelyek elindították a „fertőződés” folyamatát. Ilyen például 1984, Debrecen, a számomra első szakmai tábor, amelyet annak idején a pedagógus szakszervezet, illetve a Népművelési Intézet szervezett, és az Anyanyelvi tábor titulust viselte. Emlékeim szerint több csoportba lehetett jelentkezni: Hernádi Sanyi bácsi anyanyelvi, Wigmann Alfréd versmondó és Debreczeni Tibor kreatív játékok szekciójába. Persze ott „anyáskodott” Gabnai Kati is, akit én szájatva figyeltem magával ragadó, gyönyörű, míves beszédéért, láttató erejű kifejezéseiért, sodró lendületéért, és találkozhattunk Montágh Imrével is, akinek a személyisége nagyon erősen hatott mindannyiunkra. Mivel általános iskolai tanító vagyok, elsősorban azt kerestem, hogy a tanításban mit tudok hasznosítani, mivel tudom „feldobni”, kiegészíteni, játékosá tenni a megtanulandó ismereteket. Ez a vágy mindig is megvolt bennem, már a főiskolás évek alatt is rengeteg oktató játékot próbáltam belopni a tanítási órákba, és nagyon sok egyéb, általam ismert szórakoztató játékot alakítottam át a célnak megfelelően. Nagyon igyekeztem, hogy a meglévő merev – nekem már a padban ülés is az volt – keretek közül kicsit kimozdítsam a gyerekeket, és minél több élményen keresztül értessek meg velük valamit. És persze voltak már kiadványok is, mint például Gabnai Kati *Drámajátékok* alapkönyve, vagy Montágh Imre beszédtechnikai munkája, Debreczeni Tibor *Szín-kör-játék* könyve, Vargha Balázs játékos könyvei – én ezeket „faltam”.

Visszakanyarodva a táborra: „kizárásos alapon” Tibor csoportját választottam, és mert a „kreatív játékok” megnevezés elég ígéretesen hangzott. Tibort amatőr színjátszós korszakomból már ismertem, mivel megyei, országos találkozókra, Máthé Lajossal együtt szakmai zsűriként véleményezték, értékelték a bemutatott színpadi játékokat. Emlékeztem arra is, hogy kiállt a veszprémi ARÉNA Együttesnek – melynek tagja voltam – a „munkás- és népi színjátszás” hagyományaitól teljesen eltérő problémafelvetése és előadásmódja mellett. No, gondoltam, jó lesz ez az ember nekem! Bár őszintén meg kell vallanom, hogy nem rajongtam érte. Ennek ellenére próbáltam elfogadni a stílusát, és töltekezni abból, amit igyekezett átadni nekünk. Az a tábor katartikus élmény volt számomra. A Tibor vezette tréningek, a sok-sok beszélgetés, helyzetgyakorlat, improvizáció, és nem utolsósorban a maximális egymásra figyelés igazi közösséget kovácsolt tíz nap alatt, és egy olyan gyönyörűsége szerkesztett műsort állítottunk színpadra, ami ajándék volt nekünk, az „alkotóknak”, és ajándék volt a tábor többi résztvevőjének. Még ma is beleborzongok, ha visszaidézem azokat a napokat.

Főleg az az élmény volt meghatározó, hogy találkozhattam olyan pedagógusokkal, népművelőkkel, akik hasonlóképpen gondolkodnak, mint én, és próbálnak valahogy másképp közelíteni gyerekekhez, tananyaghoz, a tanítás-tanulás folyamatához. No és persze, az a módszer vagy inkább személyes ráhatás, ahogy Tibor – egymásnak ismeretlen emberekből – észrevétlenül közösséget „alkotott”. A tábor után csordultig voltam élményekkel, energiával, és alig vártam, hogy a kapott muníciót ősztől a mindennapi tanítói munkámban is alkalmazhassam.

Innentől kezdve évről-évre ott voltam Debrecenben, majd Szentesen, később Budapesten a továbbképzéseken, táborokban és persze vittem haza magamban mindent, ami a mindennapi tanításban új életre kelhet. Az is nagyon jó volt, hogy ilyenkor mindig rengeteg plusz ötletet, tapasztalatot, energiát gyűjtöttem be a többiekől. Gondolom ezzel ők is így voltak. Olyan volt ez, mint valami jóféle függőség, nem lehetett abbahagyni.

Végül Tibor noszogatására a visszajáró szakmai táborosok közül többen elvégeztük a „C” kategóriás amatőr rendezői tanfolyamot, 1987-ben lett papírunk is ahhoz, amit csináltunk!

Saját iskolámban 1985-ben szerveztem alsó tagozatos gyerekekből egy iskolai színjátszó csoportot, aminek először dramatikus játszóker volt a „fedőneve”. A gyerekek kinyíltak, lubickoltak az együttjátszás és a szereplés adta örömben. Együtt nőttünk: később már 7-14 évesekből álló vegyes korosztályú társasággá „cseperedtünk”. (A 13 év alatt, amíg létezett a csoport, mindig volt utánpótlás, általában 25-30 fő akart színjátszós lenni.) A legnagyobb elismerés számomra az volt, hogy a három lányom is több éven keresztül játszott a csoportban, nagyon jól érezték magukat, nem „menekültek” el a pedagógus anyukájuktól. Ma is jó érzés egy-egy volt színjátszóssal (aki már természetesen felnőtt, családos) újra találkozni, beszélgetni.

Pedagógusként ezek voltak az első meghatározó élmények, de ha visszagondolok, akkor azt hiszem, hogy a vers, a színjáték szeretete, a játékoság genetikailag kódolva volt belém: a szüleim az 50-es években amatőr színtársulatban léptek fel, édesapám nagyon kifejezően mondott verset, szépen énekelt. A színművészeti főiskola felvételijére is ő kísért el, ő bízott. Nem vettek fel, de arra jó volt, hogy megérezzem, bármennyire szeretem a színpadot, nem ez az én utam. Amióta az eszem tudom élt bennem a szereplési

vágy, nemcsak megmutatni magam, hanem átadni a versekben rejlő gondolatokat, és élménnyel ajándékozni meg másokat. Iskolás koromtól kezdve versmondó találkozókra vettem részt, sokat meg is nyertem, főiskolásként amatőr színjátszó csoportban is játszottam, majd pályakezdő pedagógusként, Veszprémben kerülve rátaláltam a Szokoly Tamás vezette ARÉNA Együttesre, és ez az időszak életemnek máig ható, meghatározó korszaka volt. (Tulajdonképpen már akkor, a 70-es évek közepén találkoztam a Tamás vezette tréningeken „drámás” gyakorlatokkal, játékokkal.)

Végül is tanító lettem és a pedagógus létbe minden kreativitásomat, játékos kedvemet belevihettem, színjátszó csoport vezetőjeként és drámapedagógusként pedig a meglévő színészi képességeimet is indokoltan használhattam.

Hogyan fogadták az új, más módszert a gyerekek és a kollégák?

Azt hiszem mindannyian, akik a „drámás” utat választottuk, hasonló örömeket éltünk meg és hasonló problémákkal küzdöttünk a kezdeti évek során. A gyerekek élvezték a másfajta pedagógusi magatartást, hozzáállást, hálásak voltak azért, hogy valaki „kirángatja” őket a padokból, hogy kíváncsi a véleményükre, ötleteikre, kreativitásukra, és hogy észrevétlenül, erőlködés nélkül megtanulnak számukra nehéznek tűnő dolgokat. Persze nem volt egyszerű kialakítani bennük a minőségi együttlét iránti igényt, az egymásra figyelés képességét, megéreztetni velük az elcsendesedés, a megtapasztalás örömét, a csoporton belül – nélkülem is – működő drámás szabályrendszert, de megérte azokért a pillanatokért, órákért, amikor már elég volt egy „hívószó”, egy órarendben jelzett „játékfoglalkozás”, és a gyerekek a tantermet átrendezve, kiapadhatatlan kíváncsisággal várták az újabb játékot. No, meg olyanokért, amikor egy komplex játék közepe volt – amikor én is szerepben voltam – az egyik gyerek egy pillanatra kilépve a saját szerepéből, rám nézett és az mondta: „Rozi néni, még ne hagyjuk abba, ez olyan jó!”

A kollégák – néhányat leszámítva – elnéző mosollyal nyugtázták, hogy egy kicsit „flúgos” vagyok, hiszen én mindig „csak” játszok a gyerekekkel. Néha ugyan túl hangosak vagyunk, de ha nem ártok senkinek, akkor azért megtűrnek. Persze azért volt némi irigység is ebben, mert a gyerekek szerettek, ragaszkodtak hozzám, és alig várták, hogy újra jöhessenek valamilyen foglalkozásra.

A tanításon kívül is nagyon sok formában alkalmaztam a drámajátékot. Akkora energiával töltött fel, olyan jól esett a kísérletezés öröme, hogy kitaláltam mindenfélét, csak hogy csinálhassam. 1987-től hat éven át napközis munkaközösség-vezető voltam, közben kolléganőmmel a NYIK (Zsolnai) programmal tanítottunk – ami szintén alkalmazza a drámajátékos elemeket. Ezek voltak a „lubickolás” évei! A színjátszó csoporton kívül szerveztem napközis drámaklubot olyan gyerekeknek, akik a saját osztályukban valami miatt bátortalanok, visszahúzódóak voltak. Itt a hasonlóak között teljesen kinyíltak, és ez saját közegetükben is pozitív változásokat indított el: sok elismerő visszajelzést kaptam az érintett kolléganőktől. Aztán olyan gyerekeknek is tartottam foglalkozásokat, akik pont a másik végletet képviselték, túl hangosak, túl intenzívek voltak saját osztályukban. Hát itt kiélhették magukat! Persze nekem nagy tapasztalás volt: azóta tudom, hogy nem volt túl szerencsés ennyi exhibicionista gyereket összeereszteni. Egy idő után ők rendezték egymást, én – akkor még – nem tudtam „igazi” drámatanárnaként kezelni a problémát, de jó lecke volt. A pedagógus kollégák látták a gyerekek határtalan lelkesedését, és kezdett megtörni a jég: néhányan egy-egy foglalkozás erejéig „beengedtek” az osztályukba. Ha adódott valami osztályközösségen belüli feszültség, probléma, vagy gyerekeket érdeklő téma vetődött fel, én kitalálhattam rá egy foglalkozást. Ebből születtek olyan együttműködések, hogy például egy-egy osztályban kéthetenként az osztályfőnöki órán (3-4. osztály!) játszhattam a gyerekekkel, a saját osztálytanítójuk pedig „kívülről” vagy valamilyen megfigyelő szerepből nézhette őket, és olyan dolgokat tudhatott meg a gyerekekről, amelyek a tanórákon rejtve maradtak előtte. Több kolléga pedig úgy mondott véleményt a foglalkozásaimról, hogy egyetlen egyszer sem látta, mi történik ilyenkor, kíváncsi sem volt rá. Továbbképzési napon próbáltam felnőtt kollégáimnak gyakorlatban megmutatni a módszer lényegét, több-kevesebb sikerrel. Mindenesetre annyit elértem, hogy nem gátoltak, hagytak, hadd csináljam ott, ahol lehet. Aki „nem volt vevő” a módszerre, annak nem akartam „eladni”.

Ez nagyon jó tanuló időszak volt számomra, saját bakijaimból és persze a rögtönzött, jó megoldásokból is sokat tanultam. Sajnos azonban egyedül voltam, nem volt, aki értő szakmai szemmel nézte volna a foglalkozásaimat, vagy a színjátszó csoport tréningjeit, a rendezéseket.

Mi erősítette/gyengítette a kezdeti lelkesedést?

A 90-es évek a folyamatos rácsodálkozás, tanulás, továbbképzés évei voltak. Újabb meghatározó élmény volt 1991-ben, Fóton, David Davis kurzusa, ahová hívtak engem is résztvevőnek. Ez nagyon jól esett,

számomra megtiszteltetés volt, hiszen olyan emberekkel játszhattam/dolgozhattam egyenrangú partnerként, akik nálam több tapasztalattal felvértezve jöttek töltekezni, tanulni, és akikről akkor még csak hallottam. Itt ismerhettem meg személyesen is Előd Nórát, Kinszki Juditot, Kovácsné Rozikát, Rudolfné Évát, Szakall Juditot, Kaposi Lacit, Székely Pistát, Szauder Eriket... Nem tudok mindenkit felsorolni, de akkor ők hatottak rám leginkább. Döbbenetes felfedezés volt, hogy mi minden rejlik még a drámában, és milyen alapos, komoly előkészítő munka, tervezés kell, ha több órás komplex drámán keresztül szeretnénk tanítani, valamiféle tapasztalatot átadni a környezetünkről és önmagunkról. Azután '93-ban Eileen Pennington kurzusa, majd folyamatosan – az MDPT szervezésében – az évente megrendezett drámás szakmai napok, találkozók adtak lehetőséget az ország különböző helyein élő, hasonló gondolkodású pedagógusokkal, gyerekszínházi rendezőkkel való találkozásra, tapasztalatcserére.

A két igen intenzív, meghatározó kurzus után eléggé elbizonytalanodtam: a tanítási dráma nagy falatnak bizonyult. Újra indult számomra a próbálkozás időszaka, másképp, tudatosabban. Egy kis létszámú felzárkóztató osztályt tanítottam három éven keresztül, s bátran mondhatom, hogy amit nekik meg tudtam tanítani, azt többnyire játékokon, drámajátékokon és komplex drámán keresztül sikerült. Negyedik osztályban ('94-ben) „szaktanácsadó” látogatott hozzánk (aki mellesleg nem hallott még a drámapedagógiáról), és ámulva közölte a nyelvtanóra után, hogy ő még ilyet nem látott – mármint olyan nyelvtanórát, amit ennyire élveznek a gyerekek, és még hasznos is!... No comment! Hát ez egy újabb megerősítés volt: jó úton járok.

Ezekben az években kezdtek megismerni a drámás tevékenységemet a városban és a környéken, illetve szakmai berkekben az ország más vidékein is, egyre több iskolába hívtak ottani gyereksportoknak drámafoglalkozást tartani, tantestületi továbbképzésekre, bemutatni a módszert, tájékoztatni az érdeklődőket. Talán Gabnai Kati volt az első, aki „helyzetbe hozott”, engem ajánlva, hogy én bizonyára szívesen tartok majd alsósokkal bemutató foglalkozást, és a tanítóknak továbbképzést. Szóval hirtelen benne találtam magam a sűrűjében, és meg kell mondanom, hogy a felnőttekkel való foglalkozásokat, továbbképzéseket is legalább annyira élveztem, mint a gyereksportokkal való játékot. A tantestületi szakmai napokra általában azt kérték, hogy beszéljek a drámapedagógiáról. Mondtam: azt nem lehet, de ha ott lesz egy csoportnyi gyerek, akkor én tartok nekik foglalkozást, amit megnézhetnek a pedagógusok, utána beszélhetünk a drámapedagógiáról, sőt még velük is „játszok” olyat, amit másnap már alkalmazhatnak az osztályukban. Hát így „fertőztem”, „drámaRoziként”, később pedig szaktanácsadóként hivatalosan is, a 90-es években.

1994-ben ott hagytam az általános iskolát, amihez az is hozzájárult, hogy minden próbálkozásom ellenére sem sikerült a drámajátékot szakmailag elismertetni, és szellemi szabadfoglalkozásuként folytattam a drámás tevékenységemet. A szakmai felkérések megszorodtak, 1995 és 2008 között számtalan rövidebb-hosszabb lélegzetű tanfolyamon, drámatáborban, posztgraduális képzésen voltam csoportvezető tanár vagy alkalmi előadó. A teljesség igénye nélkül sorolom fel a számomra talán legfontosabbakat: Jászfényszarun Kovács Rozika Bakancsos táborai, Nagyatádon Pauska Mari (akit azóta szintén barátomnak tudhatok) töltekezős „örömtábor”, azután Baja, Szekszárd, Zalaegerszeg, és persze a megyén belüliek, Devecser, Pápa, Veszprém. Később a határon túliak, Nagyvárad, Szováta (itt ajándék volt nekem, hogy Rudolf Évával együtt dolgozhattam, sokat tanultam tőle), Tótfalu, és közben, 1996-2008 között az Apor Vilmos Katolikus Tanítóképző Főiskola (Zsámbékon majd Vácon) levelező képzései. Ezek mindig komoly felkészülést, tervezést jelentettek, de a pedagógusok reakciói, visszajelzései mindig fel is töltöttek, megerősítettek, hogy, amit és ahogy csinálok, az jó, tudok hatni, tapasztalatokat átadni úgy, hogy mindenki képes legyen rátalálni a saját útjára. *(Végül is pedagógus vagyok, vagy mi?!)* Persze a tanítás mellett mindig fontos volt a saját magam képzése, szinten tartása is, akár „csak” a szakirodalom olvasásával, akár szervezett formában (mint pl. az AVKF drámapedagógus diplomát adó levelező képzése –, ahol tanárként is jelen voltam), akár a drámás hétvégék foglalkozásaival, tréningjeivel. Ezekon mindig kaptam valami mást, újat.

A gyerekekkel való foglalkozás/játék/munka és felnőttképzésben való tanítás mindig újabb és újabb kihívást jelentett. A mai napig nagyon izgulok (mint régen a színpadra lépés előtt) minden foglalkozás, továbbképzés előtt, hiszen mindig más, többnyire ismeretlen csoporttal találkozom, és többnyire nekik ez az egy-két alkalom a meghatározó, nem lehet elmismásolni, „ott kell lennem teljesen, végig jelen kell lennem!” – ezt tanultam Gabnai Katitól, de Rudolf Évától, Kovács Rozikától, Előd Nórától, Debreczeni Tibortól, Móka Jánostól és a többiektől is, akiket megismerhettem, és időnként dolgozhattam is velük a hosszú évek alatt. Nem lehet „valamit csinálni”, tudnom kell mi a cél, és hogyan/hányféleképpen tudok

oda eljutni, no és persze tudnom kell improvizálni, váltani, hiszen egy foglalkozáson bármilyen váratlan dolog történhet.

Mit érzek, gondolok szakmai sikernek?

Bár úgy érzem, nem tartozom a „drámapedagógia nagy öregjei” közé, azok közé, akik utat törtek, tapostak ennek a módszernek, de magamat mindenképpen „lelkes továbbadónak” tekintem, olyannak, aki képes másokat is „megfertőzni” a drámapedagógia szeretetével.

Megalakulása (1989) óta tagja vagyok a Magyar Drámapedagógiai Társaságnak, ami egyfajta védőhálót, szakmai bázist jelentett és jelent ma is számomra. Az MDPT létrejöttének hatására, és a megyei gyermekszínház „életterének” megmentése érdekében 1990-ben Veszprémben néhány lelkes emberrel megalakítottuk a Veszprém Megyei Gyermekszínház és Drámapedagógiai Egyesületet. Erre büszke vagyok, és szakmai sikernek élttem meg, hogy a színház mellett én kardoskodtam a drámapedagógiáért is (*mert jó, ha ezek karöltve léteznek*), meg azért, hogy ez az egyesület nevében is megmutatkozzék. Az már csak hab a tortán, hogy a rövidített, jól megjegyezhető nevet – VEGYEDE – is én sugalltam. Kezdetektől, néhány év kihagyással, a mai napig elnöke vagyok az egyesületnek, de az igazság az, hogy most már nagyon szeretném átadni a stafétát olyan fiatalabb kollégáknak, akik képesek új célokat kitűzni az egyesület számára, és frissebben, lendületesebben működtetni azt.

Szakmai sikernek könyvelem el, hogy az egyesület önállóan vagy társrendezővel karöltve a jelenkorig képes volt évenként megrendezni, vagy munkájával támogatni a Weöres Sándor Országos Gyermekszínház Találkozó Veszprém megyei bemutatóját. Azt, hogy 20 éven keresztül rendeztünk nyári színház tábort általános iskolásoknak – ezeket a táborokat szerveztem, vezettem, ahol kiváló szakemberekkel (Szabó Éva, Tegyi Tibi, Németh Ervin, Lázár Péter, Komáromi Sanyi...) dolgozhattam együtt. Azt, hogy az MDPT támogatásával 5-6 éven keresztül sikerült drámapedagógiai szakmai napokat szervezni Veszprémben, ami a környékbeli pedagógusoknak elérhető, megfizethető továbbképzési lehetőség volt.

Szintén nagyon fontos mérföldkőnek tekintem 1993 nyarát, amikor is Gabnai Kati felismerésére/jajkiáltására: „Emberek kellene valamiféle drámás segédkönyv, „tanmenet”, bármi segítség a pedagógusoknak a születőben lévő NAT mellé!” – egy maroknyi elszánt ember összegyűlt Gerjen-pusztán, Juhász Magdiék „birtokán”, egy alig lakható kúrián. Akik – a sok jelentkező közül – ott voltak és végül összehozták az Add tovább! című drámajáték-gyűjteményt: Előd Nóra, Kósa Vilma, Kovács Andrásné Rozika, Juhász Magdi és jómagam. A közös munka – a kezdeti ijedelmem és elfogódottságom után – nagy tapasztalás volt, és tartalmas emberi, szakmai kapcsolatokkal ajándékozott meg. Ebből az időből számomra a legértékesebb a Nórával ma is tartó barátságunk.

Szakmai siker és büszkeség, hogy a könyv megjelenését a veszprémi Candy Kiadóval sikerült megvalósítani 1994-ben, és ugyanebben az évben indíthattuk útjára a VEGYEDE-füzetek sorozatot, ami szándékom szerint olyan Veszprém megyei, tehetséges gyakorló pedagógusok drámapedagógiai foglalkozásait, illetve színház rendezői munkájuk forgatókönyveit tartalmazza, amit a drámapedagógiával ismerkedő, azt gyakorló pedagógusok mindennapi munkájukban használni, adaptálni tudnak. Azt hiszem, a sorozat sikerét, létjogosultságát bizonyítja, hogy eddig tizenegy kötet jelenhetett meg. Nagy öröm, hogy a VEGYED-E? füzetek szerkesztése révén sok tehetséges drámapedagógus munkáját ismertethetem meg Veszprém megyén kívül is. A könyvkiadás azóta az én saját vállalkozásomba került át, és más tevékenységekkel kiegészülve most a Piktúra Manufaktúra Bt. nevet viseli. Az Add tovább!-ot 2009-ben sikerült kicsit „leporolni”, és javított, bővített formában újra kiadni. Még mindig keresik, használják a pedagógusok. Örülök, hogy ennek a szakmai sikernek társszerzőként én is részese lehetek.

Utolsó kérdés: „tulajdonképpen mit is kaptam/kapok én a drámapedagógiától?”

Rengeteg örömteli vagy éppen fájdalmas, mély játékélményt; a színház találkozó sajátos, izgalommal teli légkörét; szakmai vívódást, kétséget, megerősítést, az átadás örömét; a hallgatni, meghallgatni, ráfigyelni tudás képességét; tapasztalatokat a saját képességeimmel, korlátaimmal kapcsolatban, de mindenekelőtt *jó embereket*. Olyan, a munkájukban, magánéletükben hiteles barátokat, akikre bizton építhetek, számíthatok – akkor is, ha évenként csak egyszer találkozunk, mert hasonlóak vagyunk, hasonló az értékrendünk, az elvárásaink magunkkal szemben, értjük egymás nyelvét, és mert jó egymással beszélgetni, vagy éppen egy-egy nehéz helyzetben erőt kapni/adni egymásnak.

Hogy én mit tudtam adni másoknak – gyerekeknek, felnőtteknek –, azt nem tudom megítélni, de a sok pozitív visszajelzés okán remélem, hogy olyan meghatározó élményeket, mint amiket én kaptam a hosszú évek alatt a drámapedagógia művelőitől, és amit talán csak én tudtam adni: a „dráma-Roziságom”. Ez most is megvan! „Vegye, egye, vigye”, akinek szüksége van rá, én itt vagyok!